

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ЕКОНОМІКА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ"
для студентів спеціальності
8.03050701 "Маркетинг"
усіх форм навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014

Затверджено на засіданні кафедри економіки та маркетингу.
Протокол № 4 від 14.10.2013 р.

Укладачі: Орлов П. А.
Рубан В. В.

P58   Робоча програма навчальної дисципліни "Економіка зовнішньоекономічної діяльності" для студентів спеціальності 8.03050701 "Маркетинг" усіх форм навчання / укл. П. А. Орлов, В. В. Рубан. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 50 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами, вміщено плани лекцій і семінарських (практичних) занять, методичні рекомендації та літературу щодо вивчення програмного матеріалу дисципліни, наведено систему оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів економічних спеціальностей.

Вступ

Один із основних напрямів проведених в Україні економічних реформ полягає у всебічному розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, міжнародного науково-технічного співробітництва підприємств як необхідної передумови подолання глибокої економічної кризи.

Закони України "Про зовнішньоекономічну діяльність", "Про загальні принципи створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон", "Про державну програму заохочення іноземних інвестицій в Україні", "Про стимулювання виробництва автомобілів" та ін. створили необхідні умови вітчизняним підприємствам для широкого розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

У навчальній дисципліні "Економіка зовнішньоекономічної діяльності" розглянуто сутність діючого механізму зовнішньоекономічних зв'язків промислових підприємств і об'єднань. Особлива увага приділяється вивченню методичних основ оцінки економічної ефективності зовнішньоекономічних зв'язків підприємств із позиції госпрозрахункового і народногосподарського підходу, що є теоретичною базою для обґрунтування найбільш вигідних напрямів зовнішньоекономічної діяльності.

Відповідно до робочої програми навчальної дисципліни значне місце приділяється вивченню прогресивних форм зовнішньоекономічної діяльності підприємств, таких, як прямі зв'язки, спільне підприємництво, розвиток вільних економічних зон, спеціальних зон інвестиційної діяльності та ін.

Структура навчальної дисципліни наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Структура програми навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна: підготовка магістрів	Галузь, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів відповідних ECTS – 4: у тому числі: змістовних модулів – 2	Шифр та назва галузі: 0305 "Економіка і підприємництво"	Вибіркова. Рік підготовки: 1М. Семестр: 1
Кількість годин: усього – 144; за змістовними модулями: модуль 1 – 52 години; модуль 2 – 92 години	Шифр та назва спеціальності: 8.03050701 "Маркетинг"	Лекції: кількість годин – 18. Практичні (семінарські): кількість годин – 16. Самостійна робота: кількість годин – 110

Кількість тижнів викладання навчальної дисципліни: 17. Кількість аудиторних годин на тиждень – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Вид контролю: залік
---	--	---------------------

1. Кваліфікаційні вимоги до студентів

Вивчення навчальної дисципліни студенти розпочинають після вивчення дисциплін "Макроекономіка", "Мікроекономіка", "Інвестування", "Маркетинг", "Менеджмент", "Економіка підприємства". Знання із зазначених вище курсів дозволяють студентам освоїти теоретичні положення з економіки ЗЕД.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати:

- 1) теоретичні основи розвитку міжнародної торгівлі;
- 2) основні форми і методи міжнародної торгівлі;
- 3) методи оцінки економічної ефективності зовнішньої торгівлі;
- 4) основні схеми сертифікації продукції за міжнародними стандартами;
- 5) основні напрями підвищення конкурентоспроможності продукції;
- 6) здатність до оцінки ефективності створення і діяльності підприємств з іноземними інвестиціями;
- 7) економічні аспекти створення транснаціональних промислово-фінансових груп;
- 8) основні форми міжнародної інвестиційної діяльності;
- 9) економічні аспекти створення вільних економічних зон;
- 10) основні центри міжнародної біржової торгівлі;
- 11) систему менеджменту якості продукції відповідно до міжнародних стандартів ІСО серії 9000.

Освоївши навчальну дисципліну, студенти повинні володіти наступними загально-функціональними компетентностями:

- 1) вміти розподіляти прибуток підприємства з іноземними інвестиціями;
- 2) здатність до оцінки конкурентоспроможності продукції;
- 3) виконувати розрахунок мінімально припустимої експортної ціни;
- 4) вміти розрахувати максимально припустиму ціну імпортованого товару;
- 5) здатність визначити вартісну оцінку імпортованого товару;

6) здатність привести платежі на виплату до умов платежу наявним коштам;

7) вміти обґрунтувати доцільність операцій хеджування в ситуаціях "контанго" і "бекурдейшн".

Освоївши навчальну дисципліну, студенти повинні володіти наступними фундаментальними компетентностями:

1) основами теорій абсолютних, відносних переваг і співвідношення факторів виробництва;

2) теоретичними положеннями з приведення платежів на виплату і умови платежу наявними;

3) теорією економічної оцінки ефективності експортно-імпортних операцій з погляду підприємства і народного господарства;

4) вміти обґрунтувати економічну доцільність експорту й імпорту продукції;

5) здатність оцінити ризик експортера й вибрати методи його зниження;

6) володіти теоретичними основами оцінки якості та конкурентоспроможності продукції.

Освоївши навчальну дисципліну, студенти повинні володіти наступними предметно-видовими компетентностями:

1) вміти аналізувати базисні умови постачання Інкотермс – 2000;

2) вміти аналізувати види зовнішньоекономічних операцій;

3) володіти методами державного регулювання зовнішньоекономічних зв'язків;

4) здатність до визначення сутності і особливості застосування різних видів цін у якості контрактних;

5) володіти організацією торгівлі на міжнародних товарних біржах;

6) здатність до визначення економічного ефекту підприємства від імпортової-експортної і товарообмінної бартерної операції;

7) здатність розрахувати економічний ефект підприємства від експорту, ліцензії й освоєння виробництва продукції за ліцензією;

8) здатність до розрахунку мінімально припустимих експортних цін;

9) здатність до визначення максимально припустимої ціни на імпортовану продукцію;

10) здатність до розрахунку інтегрального економічного показника якості машин;

11) визначати інтегральний економічний ефект від створення і діяльності СП з іноземними інвестиціями на території України;

- 12) вміти розраховувати показники ефективності створення і діяльності СП на території України;
- 13) вміти розрізняти види цін, що діють у зовнішній торгівлі;
- 14) здатність до оцінки конкурентоспроможності продукції.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

З самого початку вивчення дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з програмою дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання навчальної роботи.

Навчальний процес згідно з програмою навчальної дисципліни "Економіка зовнішньоекономічної діяльності" здійснюється у таких формах: лекційні, семінарські та практичні заняття; самостійна робота студентів; контрольні заходи.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це відносно окремий самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками.

Тематичний план даної дисципліни складається з двох модулів (табл. 2).

Таблиця 2

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Теми	Кількість годин, відведених на:			
	усього	лекції	практичні і семінарські заняття	самостійну роботу
1	2	3	4	5
Змістовний модуль 1. Правові, економічні, організаційні аспекти зовнішньоекономічної діяльності підприємства та оцінки її ефективності				
1. Предмет, методи і задачі навчальної дисципліни	9	1	1	7
2. Зовнішньоекономічна діяльність України	9	1	1	7
3. Основні форми і методи міжнародної торгівлі	8	1	1	6

4. Міжнародний контракт купівлі-продажу	9	1	1	7
5. Економічна ефективність зовнішньої торгівлі	8	1	1	6
6. Методи оцінки конкурентоспроможності машин і устаткування	9	1	1	7

Закінчення табл. 2

Змістовний модуль 2. Основні напрями підвищення конкурентоспроможності вітчизняних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, спільні підприємства з іноземними інвестиціями та міжнародні корпорації				
7. Впровадження системи управління якістю на основі стандартів ІСО серії 9000 як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства	17	2	2	13
8. Сертифікація продукції за міжнародними стандартами	17	2	2	13
9. Міжнародна торгівля послугами та її ефективність	8	1	1	6
10. Економічні питання створення та діяльності підприємства з іноземними інвестиціями	8	1	1	6
11. Міжнародні корпорації	8	1	1	6
12. Транснаціональні промислово-фінансові групи	9	1	1	7
13. Міжнародна інвестиційна діяльність	8	1	1	6
14. Вільні економічні зони і спеціальні режими інвестиційної діяльності в Україні	9	1	1	7
15. Страхування в зовнішньоекономічній діяльності	8	2	-	6
Усього	144	18	16	110

3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

Змістовний модуль 1. Правові, економічні, організаційні

аспекти зовнішньоекономічної діяльності підприємства та оцінки її ефективності

Тема 1. Предмет, методи і задачі навчальної дисципліни

Вивчення економічних питань основних напрямків зовнішньоекономічної діяльності підприємства як предмет навчальної дисципліни. Метод позитивного і нормативного аналізу, метод комплексного підходу до досліджуваних проблем. Зв'язок навчальної дисципліни з іншими дисциплінами. Задачі навчальної дисципліни.

Тема 2. Зовнішньоекономічна діяльність України

Зовнішня торгівля як основна форма зовнішньоекономічної діяльності. Види зовнішньоторговельних операцій і їх характеристика. Зміст і характерні риси експортних, імпортних, реекспортних операцій. Компенсаційні, бартерні операції. Зустрічна торгівля і її розвиток на сучасному етапі. Операції оренди (лізинг), підряду. Роль зовнішньої торгівлі в системі зовнішньоекономічних зв'язків.

Міжнародна виробнича кооперація і її особливості. Роль і значення спеціалізації і кооперування в поглибленні міжнародного поділу праці. Форми виробничої кооперації: прямі зв'язки, спільні підприємства з іноземними інвестиціями.

Міжнародне науково-технічне співробітництво. Ліцензійна діяльність і торгівля "ноу-хау", види ліцензії. Інжинірингові і консалтингові послуги. Спільні підприємства з іноземними інвестиціями.

Інвестиційна діяльність. Будівництво і реконструкція промислових і інших об'єктів на території України з залученням закордонних фірм.

Стан і перспективи зовнішньоекономічної діяльності України.

Перспективи розвитку вільних економічних зон в Україні.

Тема 3. Основні форми і методи міжнародної торгівлі

Біржова торгівля. Основні центри міжнародної біржової торгівлі. Тенденції розвитку біржової торгівлі. Основні біржові товари. Угоди з реальним товаром і ф'ючерсні. Порядок біржової торгівлі. Розрахункові

палати. Котирування цін. Переваги біржової торгівлі. Порядок хеджування експортних та імпорتنих операцій.

Міжнародні торги як конкурсна форма пошуку ділових партнерів. Види міжнародних торгів. Торги відкриті і закриті. Порядок проведення міжнародних тендерів.

Зустрічна торгівля і її основні форми. Зустрічні закупівлі. Кліринг.

Аукціонна торгівля. Аукціони відкриті і закриті. Порядок організації і проведення аукційного торгу.

Тема 4. Міжнародний контракт купівлі-продажу

Зразкова структура контракту.

Базисні умови постачань Інкотермс–2000 при перевезенні продукції різними видами транспорту. Основні види цін, що використовуються при складанні контракту. Змінні ціни.

Вибір валюти платежу.

Основні умови платежів. Розрахунки в кредит. Гарантії експортера. Терміни постачання товару. Санкції за невиконання контрактних зобов'язань.

Тема 5. Економічна ефективність зовнішньої торгівлі

Обсяг і динаміка зовнішньоторговельного обороту країни. Розвиток торгівлі з окремими країнами і групами країн. Структура експорту й імпорту.

Економічний ефект і ефективність зовнішньоторговельного товарообміну. Значення розрахунків економічної ефективності зовнішньоекономічних зв'язків. Задачі в області підвищення ефективності зовнішньоекономічного комплексу.

Народногосподарський та госпрозрахунковий підходи до оцінки ефективності зовнішньоторговельних операцій.

Система вартісних показників, що використовуються при оцінці економічної ефективності зовнішньої торгівлі. Відпускні ціни експортної й імпоротної продукції. Переведення іноземної валюти в гривні.

Фінансово-кредитні умови зовнішньоторговельних операцій і їх облік при аналізі й оцінці ефективності зовнішньої торгівлі. Методика

визначення й використання в розрахунках коефіцієнта кредитного впливу. Основні ризики експортера. Форми зниження ризиків. Факторинг.

Методика визначення економічного ефекту (ефективності) від постачання продукції на експорт. Мінімально припустима експортна ціна.

Економічна ефективність імпорту продукції. Вартісна оцінка імпортової продукції. Методи її визначення при заміні аналогічної вітчизняної продукції. Методика визначення гранично припустимої величини ціни імпортової продукції.

Вихідні дані і послідовність розрахунку економічної ефективності імпортних операцій.

Економічна ефективність товарообмінних операцій. Особливості визначення економічної ефективності товарообмінних операцій з позитивним і негативним сальдо зовнішньоторговельного обороту.

Економічна ефективність міжнародної спеціалізації і кооперування виробництва.

Науково-технічний експорт. Особливості оцінки економічної ефективності науково-технічного імпорту. Економічна ефективність міжнародної спеціалізації і кооперування в галузі науково-дослідних і проектно-конструкторських робіт.

Тема 6. Методи оцінки конкурентоспроможності машин і устаткування

Поняття конкурентоспроможності продукції. Діючі методики оцінки конкурентоспроможності машин і устаткування. Критерії конкурентоспроможності машин і устаткування. Методи розрахунку витрат і результатів за термін служби машин і устаткування. Основні напрямки підвищення обґрунтованості оцінки конкурентоспроможності машин і устаткування.

Змістовний модуль 2. Основні напрями підвищення конкурентоспроможності вітчизняних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, спільні підприємства з іноземними інвестиціями та міжнародні корпорації

Тема 7. Впровадження системи управління якістю на основі стандартів ІСО серії 9000 як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства

Поняття конкурентоспроможності підприємства. Фактори, що визначають конкурентоспроможність.

Нормативна база управління якістю і сертифікацією на основі міжнародних стандартів ІСО серії 9000. Стандарти американських виробників автомобілів QS 9000.

Основні вимоги до системи управління якістю на основі стандарту ІСО 9001 версії 2000 року. Переваги підприємства, що впровадило і сертифікувало систему управління якістю, при виході на закордонні ринки.

Етапи впровадження системи управління якістю. Сертифікація системи управління якістю.

Досвід вітчизняних підприємств із сертифікації систем управління якістю по стандартах ІСО серії 9000.

Тема 8. Сертифікація продукції за міжнародними стандартами

Основні міжнародні та регіональні організації з стандартизації і сертифікації.

Цілі сертифікації продукції за міжнародними стандартами.

Основні схеми сертифікації продукції відповідно до міжнародних стандартів. Сертифікація продукції в країнах Європейського економічного співтовариства. Переваги, забезпечувані сертифікацією продукції за міжнародними стандартами.

Сертифікація продукції в Україні, Росії та інших країнах СНД.

Значення сертифікації для підвищення конкурентоспроможності продукції.

Тема 9. Міжнародна торгівля послугами та її ефективність

Види і масштаби торгівлі послугами. Теорія торгівлі послугами. Транспортні послуги. Лізинг. Послуги зв'язку. Будівництво. Страхування. Фінансові послуги. Факторинг. Інші види послуг. Показники ефекту й ефективності міжнародної торгівлі послугами.

Тема 10. Економічні питання створення та діяльності підприємства з іноземними інвестиціями

Спільні підприємства (СП) з іноземними інвестиціями як форма довгострокового співробітництва. Спільне підприємництво в практиці міжнародних економічних відносин. Стан спільного підприємництва в Україні.

Цілі засновників СП. Законодавство України про СП. Порядок створення СП на території України. Етапи створення СП.

Система показників, використовуваних для визначення й аналізу економічної ефективності СП. Класифікація і перелік вихідних даних для розрахунку ефективності СП. Оцінка економічної ефективності створення і діяльності СП. Визначення внутрішньої норми рентабельності. Співвідношення внесків учасників СП у статутний фонд. Оцінка природних ресурсів, що включаються в статутний фонд, основних і оборотних фондів, винаходів, "ноу-хау".

Розподіл прибутку СП. Оподаткування СП. Основні проблеми розвитку СП.

Спільні підприємства за участю українських засновників за кордоном.

Шляхи підвищення економічної ефективності спільного підприємництва в Україні.

Тема 11. Міжнародні корпорації

Поняття міжнародної корпорації (МК). Транснаціональні корпорації (ТНК) і багатонаціональні корпорації (БНК) як форми економічних зв'язків між країнами. Переваги ТНК і БНК. Розподіл ТНК за країнами базування і галузями діяльності. Особливості правового регулювання діяльності МК. Трансферні ціни.

Тема 12. Транснаціональні промислово-фінансові групи

Порядок створення промислово-фінансових груп (ПФГ) в Україні. Склад ПФГ. ПФГ як форма довгостроково взаємовигідного міжнародного співробітництва. Переваги і недоліки ПФГ.

Участь українських підприємств у складі закордонних ПФГ.

Тема 13. Міжнародна інвестиційна діяльність

Основні форми міжнародного руху капіталу. Структура позичкового і підприємницького капіталів.

Прямі іноземні інвестиції. Прямі іноземні інвестиції в Україну. Структура прямих іноземних інвестицій в Україну. Основні фактори, що впливають на прямі іноземні інвестиції в Україну.

Тема 14. Вільні економічні зони і спеціальні режими інвестиційної діяльності в Україні

Закордонний досвід створення вільних економічних зон (ВЕЗ). Розвиток ВЕЗ в Україні і спеціальних режимів інвестиційної діяльності. Пільги, надані в основних ВЕЗ України. Спеціальний режим інвестиційної діяльності на території м. Харкова. Роль ВЕЗ і спеціальних режимів інвестиційної діяльності в залученні закордонних інвестицій.

Тема 15. Страхування в зовнішньоекономічній діяльності

Основні методи управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності. Страхування вантажів і експортних кредитів. Страхування в сфері зовнішньоекономічної інвестиційної діяльності.

4. Плани лекцій

Змістовний модуль 1. Правові, економічні, організаційні аспекти зовнішньоекономічної діяльності підприємства та оцінки її ефективності

Тема 1. Предмет, методи і задачі навчальної дисципліни

1.1. Основні напрями зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

1.2. Метод позитивного і нормативного аналізу, метод комплексного підходу до досліджуваних проблем. Зв'язок навчальної дисципліни з іншими дисциплінами.

1.3. Задачі навчальної дисципліни.

Література: [2; 4; 6; 8; 12; 19; 29; 31; 32].

Тема 2. Зовнішньоекономічна діяльність України

2.1. Зовнішня торгівля як основна форма зовнішньоекономічної діяльності.

2.2. Види зовнішньоторговельних операцій і їх характеристика.

2.3. Роль зовнішньої торгівлі в системі зовнішньоекономічних зв'язків.

2.4. Міжнародна виробнича кооперація і її особливості.

2.5. Стан і перспективи зовнішньоекономічної діяльності України.

2.6. Перспективи розвитку вільних економічних зон в Україні.

Література: [2; 6; 8; 12; 19; 30; 31; 46; 48].

Тема 3. Основні форми і методи міжнародної торгівлі

3.1. Біржова торгівля. Основні центри міжнародної біржової торгівлі. Тенденції розвитку біржової торгівлі. Основні біржові товари.

3.2. Угоди з реальним товаром і ф'ючерсні. Порядок біржової торгівлі. Переваги біржової торгівлі. Порядок хеджування експортних та імпорتنих операцій.

3.3. Міжнародні торги як конкурсна форма пошуку ділових партнерів.

3.4. Зустрічна торгівля і її основні форми. Зустрічні закупівлі. Кліринг.

3.5. Аукціонна торгівля. Аукціони відкриті і закриті. Порядок організації і проведення аукційного торгу.

Література: [2; 4; 8; 16; 19; 30; 31; 33]

Тема 4. Міжнародний контракт купівлі-продажу

4.1. Зразкова структура контракту.

4.2. Базисні умови постачань Інкотермс-2000 при перевезенні продукції різними видами транспорту.

4.3. Вибір валюти платежу. Основні умови платежів. Розрахунки в кредит. Гарантії експортера.

Література: [2; 4; 6; 15; 19; 29; 32; 34].

Тема 5. Економічна ефективність зовнішньої торгівлі

5.1. Обсяг і динаміка зовнішньоторговельного обороту країни. Розвиток торгівлі з окремими країнами і групами країн. Структура експорту й імпорту.

5.2. Економічний ефект і ефективність зовнішньоторговельного товарообміну. Значення розрахунків економічної ефективності зовнішньоекономічних зв'язків. Задачі в області підвищення ефективності зовнішньоекономічного комплексу.

5.3. Народногосподарський та госпрозрахунковий підходи до оцінки ефективності зовнішньоторговельних операцій.

5.4. Система вартісних показників, використовуваних при оцінці економічної ефективності зовнішньої торгівлі. Відпускні ціни експортної й імпоротної продукції. Переведення іноземної валюти в гривні.

5.5. Фінансово-кредитні умови зовнішньоторговельних операцій і їх облік при аналізі й оцінці ефективності зовнішньої торгівлі. Методика визначення й використання в розрахунках коефіцієнта кредитного впливу. Основні ризики експортера. Форми зниження ризиків. Факторинг.

5.6. Методика визначення економічного ефекту (ефективності) від постачання продукції на експорт. Мінімально припустима експортна ціна.

5.7. Економічна ефективність імпорту продукції.

5.8. Економічна ефективність товарообмінних операцій.

5.9. Економічна ефективність міжнародної спеціалізації і кооперування виробництва.

5.10. Науково-технічний експорт. Особливості оцінки економічної ефективності науково-технічного імпорту. Економічна ефективність міжнародної спеціалізації і кооперування в галузі науково-дослідних і проектно-конструкторських робіт.

Література: [2; 4; 7; 8; 18; 28; 31; 42].

Тема 6. Методи оцінки конкурентоспроможності машин і устаткування

6.1. Поняття конкурентоспроможності продукції.

6.2. Діючі методики оцінки конкурентоспроможності машин і устаткування.

6.3. Критерії конкурентоспроможності машин і устаткування.

6.4. Методи розрахунку витрат і результатів за термін служби машин і устаткування.

6.5. Основні напрями підвищення обґрунтованості оцінки конкурентоспроможності машин і устаткування.

Література: [8 –10; 29; 32; 34].

Змістовний модуль 2. Основні напрями підвищення конкурентоспроможності вітчизняних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, спільні підприємства з іноземними інвестиціями та міжнародні корпорації

Тема 7. Впровадження системи управління якістю на основі стандартів ІСО серії 9000 як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства

7.1. Поняття конкурентоспроможності підприємства. Фактори, що визначають конкурентоспроможність.

7.2. Нормативна база управління якістю і сертифікацією на основі міжнародних стандартів ІСО серії 9000. Стандарти американських виробників автомобілів QS 9000.

7.3. Основні вимоги до системи управління якістю на основі стандарту ІСО 9001 версії 2000 року. Переваги підприємства, що впровадило і сертифікувало систему управління якістю, при виході на закордонні ринки.

7.4. Етапи впровадження системи управління якістю. Сертифікація системи управління якістю.

7.5. Досвід вітчизняних підприємств із сертифікації систем управління якістю по стандартах ІСО серії 9000.

Література: [2; 6; 8; 12; 13; 19; 28; 31; 32; 42].

Тема 8. Сертифікація продукції за міжнародними стандартами

8.1. Основні міжнародні та регіональні організації з стандартизації і сертифікації.

8.2. Цілі сертифікації продукції за міжнародними стандартами.

8.3. Основні схеми сертифікації продукції відповідно до міжнародних стандартів. Сертифікація продукції в країнах Європейського економічного співтовариства. Переваги, забезпечувані сертифікацією продукції за міжнародними стандартами.

8.4. Сертифікація продукції в Україні, Росії та інших країнах СНД.

8.5. Значення сертифікації для підвищення конкурентоспроможності продукції.

Література: [8; 12; 21; 28; 31; 35].

Тема 9. Міжнародна торгівля послугами та її ефективність

9.1. Види і масштаби торгівлі послугами.

9.2. Теорія торгівлі послугами. Транспортні послуги. Лізинг. Послуги зв'язку. Будівництво. Страхування. Фінансові послуги. Факторинг.

9.3. Показники ефекту й ефективності міжнародної торгівлі послугами.

Література: [12; 19; 27; 28; 31; 39].

Тема 10. Економічні питання створення та діяльності підприємства з іноземними інвестиціями

10.1. Спільні підприємства (СП) з іноземними інвестиціями як форма довгострокового співробітництва. Стан спільного підприємництва в Україні.

10.2. Цілі засновників СП. Законодавство України про СП. Порядок створення СП на території України. Етапи створення СП.

10.3. Система показників, використовуваних для визначення й аналізу економічної ефективності СП. Класифікація і перелік вихідних даних для розрахунку ефективності СП. Оцінка економічної ефективності створення і діяльності СП.

10.4. Розподіл прибутку СП. Оподаткування СП. Основні проблеми розвитку СП.

10.5. Спільні підприємства за участю українських засновників за кордоном.

10.6. Шляхи підвищення економічної ефективності спільного підприємництва в Україні.

Література: [2; 4; 6; 20; 28; 29; 33].

Тема 11. Міжнародні корпорації

11.1. Поняття міжнародної корпорації (МК).

11.2. Транснаціональні корпорації (ТНК) і багатонаціональні корпорації (БНК) як форми економічних зв'язків між країнами.

11.3. Особливості правового регулювання діяльності МК. Трансферні ціни.

Література: [6; 8; 15; 20; 25; 29; 33; 47].

Тема 12. Транснаціональні промислово-фінансові групи

12.1. Порядок створення промислово-фінансових груп (ПФГ) в Україні.

12.2. ПФГ як форма довгостроково взаємовигідного міжнародного співробітництва. Переваги і недоліки ПФГ.

12.3. Участь українських підприємств у складі закордонних ПФГ.

Література: [1; 7; 8; 20; 22; 29; 31; 46].

Тема 13. Міжнародна інвестиційна діяльність

13.1. Основні форми міжнародного руху капіталу. Структура позичкового і підприємницького капіталів.

13.2. Прямі іноземні інвестиції. Прямі іноземні інвестиції в Україну.

13.3. Основні фактори, що впливають на прямі іноземні інвестиції в Україну.

Література: [6; 8; 16; 21; 30; 33; 44; 46].

Тема 14. Вільні економічні зони і спеціальні режими інвестиційної діяльності в Україні

14.1. Закордонний досвід створення вільних економічних зон (ВЕЗ).

14.2. Розвиток ВЕЗ в Україні і спеціальних режимів інвестиційної діяльності. Пільги, надані в основних ВЕЗ України.

14.3. Спеціальний режим інвестиційної діяльності на території м. Харкова.

Література: [4; 6; 9; 12; 22; 29; 33; 37].

Тема 15. Страхування в зовнішньоекономічній діяльності

15.1. Основні методи управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності.

15.2. Страхування вантажів і експортних кредитів.

15.3. Страхування в сфері зовнішньоекономічної інвестиційної діяльності.

Література: [4; 6; 8; 12; 27; 28; 31; 36].

5. Плани семінарських (практичних) занять

Теми семінарських занять

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, при якій викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до котрих студенти готують тези виступів.

На кожному семінарському занятті (табл. 3) викладач оцінює підготовлені студентами реферати, їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові оцінки за кожне семінарське заняття вносяться у відповідний журнал. Отримані студентом оцінки за окремі семінарські заняття враховуються при виставленні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Теми практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, при якій викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань. Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різної складності для розв'язування їх студентами на занятті.

Практичне заняття (табл. 4) включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань з їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

Перелік тем семінарських занять

Назва теми	Програмні запитання	Питання для дискусій	Література
1	2	3	4
Змістовний модуль 1. Правові, економічні, організаційні аспекти зовнішньоекономічної діяльності підприємства та оцінки її ефективності			
Тема 1. Предмет, методи і задачі навчальної дисципліни	Вивчення економічних питань основних напрямків зовнішньоекономічної діяльності підприємства як предмета навчальної дисципліни. Метод позитивного і нормативного аналізу, метод комплексного підходу до досліджуваних проблем. Зв'язок навчальної дисципліни з іншими дисциплінами. Задачі навчальної дисципліни	1. Основні напрями зовнішньоекономічної діяльності підприємства	[2; 4; 6; 8; 12;19; 29; 31 32]
Тема 2. Зовнішньоекономічна діяльність України	Зовнішня торгівля як основна форма зовнішньоекономічної діяльності. Види зовнішньоторговельних операцій і їхня характеристика. Зміст і характерні риси експортних, імпорتنих, реекспортних операцій. Компенсаційні, бартерні операції. Зустрічна торгівля і її розвиток на сучасному етапі. Операції оренди (лізинг), підряду. Роль зовнішньої торгівлі в системі зовнішньоекономічних зв'язків. Міжнародна виробнича кооперація і її особливості. Роль і значення спеціалізації і кооперування в поглибленні міжнародного поділу праці. Форми виробничої кооперації: прямі зв'язки, спільні підприємства з іноземними інвестиціями. Інвестиційна діяльність. Будівництво і реконструкція промислових та інших об'єктів на території України з залученням закордонних фірм. Стан і перспективи зовнішньоекономічної діяльності України.	1. Зміст видів зовнішньоторговельних операцій. 2. Перспективи зовнішньоекономічної діяльності України	[2; 6; 8; 12; 19; 30; 31; 48]

	Перспективи розвитку вільних економічних зон в Україні		
--	--	--	--

Продовження табл. 3

1	2	3	4
Тема 3. Основні форми і методи міжнародної торгівлі	<p>Біржова торгівля. Основні центри міжнародної біржової торгівлі. Тенденції розвитку біржової торгівлі. Основні біржові товари. Угоди з реальним товаром і ф'ючерсні. Порядок біржової торгівлі. Розрахункові палати. Котирування цін. Переваги біржової торгівлі. Порядок хеджування експортних та імпортних операцій.</p> <p>Міжнародні торги як конкурсна форма пошуку ділових партнерів. Види міжнародних торгів. Торги відкриті і закриті. Порядок проведення міжнародних тендерів.</p> <p>Зустрічна торгівля і її основні форми. Зустрічні закупівлі. Кліринг.</p> <p>Аукціонна торгівля. Аукціони відкриті і закриті. Порядок організації і проведення аукційного торгу</p>	1. Переваги біржової торгівлі	[2; 4; 8; 16; 19; 30; 31; 33]
Тема 4. Міжнародний контракт купівлі-продажу	<p>Зразкова структура контракту.</p> <p>Базисні умови постачань Інкотермс–2000 при перевезенні продукції різними видами транспорту. Основні види цін, що використовуються при складанні контракту. Змінні ціни.</p> <p>Вибір валюти платежу.</p> <p>Основні умови платежів. Розрахунки в кредит. Гарантії експортера. Терміни постачання товару. Санкції за невиконання контрактних зобов'язань</p>	1. Основні види цін, використовувані при складанні контракту	[2; 4; 6; 15; 19; 29; 32; 34]
Тема 5. Економічна ефективність зовнішньої торгівлі	<p>Економічний ефект і ефективність зовнішньоторговельного товарообміну. Значення розрахунків економічної ефективності зовнішньоекономічних зв'язків. Задачі в області</p>	1. Економічний ефект і ефективність зовнішньоторговельного	[2; 4; 7; 8; 18; 28; 31; 42]

	<p>підвищення ефективності зовнішньоекономічного комплексу. Народногосподарський та госпрозрахунковий підходи до оцінки ефективності зовнішньоторговельних операцій</p>	<p>товарообміну 2. Визначення економічного ефекту (ефективності) від постачання продукції на експорт</p>	
--	--	---	--

1	2	3	4
	<p>Система вартісних показників, що використовується при оцінці економічної ефективності зовнішньої торгівлі. Відпускні ціни експортної й імпоротної продукції. Переведення іноземної валюти в гривні.</p> <p>Методика визначення економічного ефекту (ефективності) від постачання продукції на експорт. Мінімально припустима експортна ціна.</p> <p>Економічна ефективність імпорту продукції. Вартісна оцінка імпоротної продукції. Методи її визначення при заміні аналогічної вітчизняної продукції. Методика визначення гранично припустимої величини ціни імпоротної продукції.</p> <p>Вихідні дані і послідовність розрахунку економічної ефективності імпортних операцій.</p> <p>Економічна ефективність товарообмінних операцій.</p> <p>Особливості визначення економічної ефективності товарообмінних операцій з позитивним і негативним сальдо зовнішньоторговельного обороту.</p> <p>Економічна ефективність міжнародної спеціалізації і кооперування виробництва.</p> <p>Науково-технічний експорт. Особливості оцінки економічної ефективності науково-технічного імпорту.</p> <p>Економічна ефективність міжнародної спеціалізації і кооперування в галузі науково-дослідних і проектно-конструкторських робіт</p>		
Тема 6. Методи оцінки конкурентоспроможності машин і устаткування	Поняття конкурентоспроможності продукції. Діючі методики оцінки конкурентоспроможності машин і устаткування. Критерії конкурентоспроможності машин і устаткування. Методи розрахунку витрат і результатів за термін служби машин і устаткування. Основні напрямки підвищення обґрунтованості оцінки конкурентоспроможності	1. Напрямки підвищення конкурентоспроможності машин і устаткування	[8; 9; 10; 29; 32; 34]

	машин і устаткування		
--	----------------------	--	--

Продовження табл. 3

24

1	2	3	4
Змістовний модуль 2. Основні напрями підвищення конкурентоспроможності вітчизняних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, спільні підприємства з іноземними інвестиціями та міжнародні корпорації			
Тема 7. Впровадження системи управління якістю на основі стандартів ІСО серії 9000 як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства	<p>Поняття конкурентоспроможності підприємства. Фактори, що визначають конкурентоспроможність.</p> <p>Нормативна база управління якістю і сертифікацією на основі міжнародних стандартів ІСО серії 9000. Стандарти американських виробників автомобілів QS 9000.</p> <p>Основні вимоги до системи управління якістю на основі стандарту ІСО 9001 версії 2000 року. Основні вимоги до системи управління якістю на основі стандарту ІСО 9001 версії 2000 року.</p> <p>Етапи впровадження системи управління якістю.</p> <p>Сертифікація системи управління якістю</p>	Основні вимоги до системи управління якістю на основі стандарту ІСО 9001 версії 2000 року	[2; 6; 8; 13; 12; 19; 28; 31; 32; 42]
Тема 8. Сертифікація продукції за міжнародними стандартами	<p>Основні міжнародні та регіональні організації з стандартизації і сертифікації. Цілі сертифікації продукції за міжнародними стандартами. Основні схеми сертифікації продукції відповідно до міжнародних стандартів.</p> <p>Сертифікація продукції в країнах Європейського економічного співтовариства. Переваги, забезпечувані сертифікацією продукції за міжнародними стандартами</p>	1. Переваги, забезпечувані сертифікацією продукції за міжнародними стандартами	[8; 12; 21; 28; 31; 35]
Тема 9. Економічні питання створення та діяльності підприємства з іноземними інвестиціями	<p>Спільні підприємства (СП) з іноземними інвестиціями як форма довгострокового співробітництва. Спільне підприємництво в практиці міжнародних економічних відносин. Стан спільного підприємництва в Україні.</p> <p>Цілі засновників СП. Законодавство України про СП.</p> <p>Порядок створення СП на території України. Етапи створення</p>	1. Можливі шляхи підвищення економічної ефективності спільного підприємництва в	[2; 4; 6; 20; 28; 29; 33]

	<p>СП. Система показників, використовуваних для визначення й аналізу економічної ефективності СП. Класифікація і перелік вихідних даних для розрахунку ефективності СП. Оцінка економічної ефективності створення і діяльності СП</p>	Україні	
--	---	---------	--

Закінчення табл. 3

25

1	2	3	4
	<p>Визначення внутрішньої норми рентабельності. Співвідношення внесків учасників СП у статутний фонд. Оцінка природних ресурсів, що включаються в статутний фонд, основних і оборотних фондів, винаходів, "ноу-хау". Розподіл прибутку СП. Оподаткування СП. Основні проблеми розвитку СП. Спільні підприємства за участю українських засновників за кордоном. Шляхи підвищення економічної ефективності спільного підприємництва в Україні</p>		
Тема 10. Міжнародні корпорації	<p>Поняття міжнародної корпорації (МК). Транснаціональні корпорації (ТНК) і багатонаціональні корпорації (БНК) як форми економічних зв'язків між країнами. Переваги ТНК і БНК. Розподіл ТНК за країнами базування і галузями діяльності. Особливості правового регулювання діяльності МК. Трансферні ціни</p>	1. Переваги ТНК і БНК	[6; 8; 15; 20; 25; 29; 33; 47]
Тема 11. Вільні економічні зони і спеціальні режими інвестиційної діяльності в Україні	<p>Закордонний досвід створення вільних економічних зон (ВЕЗ). Розвиток ВЕЗ в Україні і спеціальних режимів інвестиційної діяльності. Пільги, надані в основних ВЕЗ України. Спеціальний режим інвестиційної діяльності на території м. Харкова. Роль ВЕЗ і спеціальних режимів інвестиційної діяльності в залученні</p>	1. Роль ВЕЗ і спеціальних режимів інвестиційної діяльності в залученні закордонних інвестицій	[4; 6; 9; 12; 22; 29; 33; 37]

	закордонних інвестицій		
Тема 12. Страховання в зовнішньоекономіч ній діяльності	Основні методи управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності. Страховання вантажів і експортних кредитів. Страховання в сфері зовнішньоекономічної інвестиційної діяльності	1. Методи управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності	[4; 6; 8; 12; 27; 28; 31; 36]

Перелік тем практичних занять

Назва змістовного модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Література
Змістовний модуль 1. Правові, економічні, організаційні аспекти зовнішньоекономічної діяльності підприємства та оцінки її ефективності	1. Предмет, методи і задачі навчальної дисципліни	[2; 4; 6; 8; 12; 9; 29; 31, 32]
	2. Зовнішньоекономічна діяльність України	[2; 6; 8; 12; 19; 30; 31; 48]
	3. Основні форми і методи міжнародної торгівлі	[2; 4; 8; 16; 19; 30; 31; 33]
	4. Міжнародний контракт купівлі-продажу	[2; 4; 6; 15; 19; 29; 32; 34]
	5. Економічна ефективність зовнішньої торгівлі	[2; 4; 7; 8; 18; 28; 31; 42; 44]
	6. Методи оцінки конкурентоспроможності машин і устаткування	[8; 9; 10; 29; 32; 34]
Змістовний модуль 2. Основні напрями підвищення конкурентоспроможності вітчизняних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, спільні підприємства з іноземними інвестиціями та міжнародні корпорації	7. Впровадження системи управління якістю на основі стандартів ІСО серії 9000 як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства	[2; 6; 8; 13; 12; 19; 28; 31; 32]
	8. Сертифікація продукції за міжнародними стандартами	[8; 12; 21; 28; 31; 35; 42]
	9. Економічні питання створення та діяльності підприємства з іноземними інвестиціями	[2; 4; 6; 20; 28; 29; 33]
	10. Міжнародні корпорації	[6; 8; 15; 20; 25; 29; 33; 47]
	11. Вільні економічні зони і спеціальні режими інвестиційної діяльності в Україні	[4; 6; 9; 12; 22; 29; 33; 37]
	12. Страхування в зовнішньоекономічній діяльності	[4; 6; 8; 12; 27; 28; 31; 36]

6. Самостійна робота студентів

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам:

Вивчення лекційного матеріалу.

Робота з опрацювання та вивчення рекомендованої літератури.

Вивчення основних термінів та понять за темами дисципліни.

Підготовка до семінарських і практичних занять, дискусій, роботи в малих групах, тестування.

Контрольна перевірка кожним слухачем особистих знань за запитаннями для самоконтролю.

Написання есе.

Есе являє собою твір-роздум невеликого обсягу з вільною композицією, що виражає індивідуальні враження, міркування по конкретному питанню, проблемі. Есе припускає вираження автором своєї точки зору, особистої суб'єктивної оцінки предмета міркування, дає можливість нестандартного (творчого), оригінального освітлення матеріалу. На відміну від інших методів контролю і перевірки знань, метою есе є діагностика продуктивної, творчої складової пізнавальної діяльності студентів, яка передбачає аналіз інформації, його інтерпретацію, побудову міркувань, порівняння фактів, підходів і альтернатив, формулювання висновків, особисту оцінку автора тощо.

Перелік тем есе:

1.	Стан і перспективи зовнішньоекономічної діяльності України.
2.	Тенденції розвитку біржової торгівлі реальним товаром.
3.	Тенденції розвитку біржової торгівлі ф'ючерсними контрактами.
4.	Розвиток зустрічної міжнародної торгівлі.
5.	Переваги біржової торгівлі.
6.	Стан і перспективи експортної діяльності в Україні.
7.	Сертифікація продукції за міжнародними стандартами.

8. Значення впровадження системи менеджменту якості на основі стандартів ІСО серії 9000 для підвищення ефективності експортної діяльності.
9. Оцінка конкурентоспроможності машин і устаткування.
10. Тенденції розвитку міжнародної торгівлі послуг.
11. Стан і перспективи прямих іноземних інвестицій в економіку України.
12. Проблеми розвитку спільного підприємництва в Україні.
13. Транснаціональні промислово-фінансові групи.
14. Міжнародні тендери як конкурсна форма вибору ділового партнера.
15. Основні напрямки державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.
16. Міжнародні аукціони.
17. Базисні умови постачання Інкотермс–2000.
18. Лізинг.
19. Розвиток вільних економічних зон (ВЕЗ) в Україні.
20. Світовий досвід створення ВЕЗ.
21. Шляхи підвищення конкурентоспроможності продукції.
22. Хеджування.
23. Стан і перспективи розвитку зовнішньої торгівлі послугами в Україні.
24. Мита як інструмент державного регулювання ЗЕД.
25. Податок на додану вартість і акцизний збір як інструменти державного регулювання ЗЕД.
26. Посередники в зовнішньоекономічній діяльності.

7. Контрольні запитання для самодіагностики

1. Перелічіть особливості міжнародних корпорацій.
2. У чому полягають переваги хеджування на міжнародних товарних біржах?
3. Які підходи до оцінки економічного ефекту від експорту продукції можливі?
4. Як визначити економічний ефект від продажу ліцензій?
5. Які переваги забезпечує сертифікація системи якості відповідно до стандартів ІСО?
6. У чому полягають відмінності між прямими та портфельними міжнародними інвестиціями?
7. Які особливості міжнародних товарних аукціонів?
8. Перелічіть основні види міжнародних торгів (тендерів).
9. Чим відрізняються народногосподарський і госпрозрахунковий підходи до оцінки ефективності експортних операцій?
10. Які фактори визначають величину коефіцієнта кредитного впливу?
11. Назвіть основні переваги теорії Хекшера – Оліна.
12. Назвіть етапи сертифікації систем якості відповідності до стандартів ІСО.
13. Як здійснюється вартісна оцінка імпортової продукції?
14. Які переваги дає сертифікація продукції відповідно до міжнародних стандартів?
15. Назвіть основні форми міжнародного науково-технічного співробітництва?
16. Як розрахувати економічний ефект створення і діяльності СП з погляду вітчизняного засновника?
17. Назвіть основні види зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
18. Що розуміють під петлею якості?
19. Назвіть основні шляхи підвищення конкурентоспроможності продукції.
20. Назвіть основні фактори, що впливають на розвиток спільних підприємств в Україні.

21. Як визначити економічний ефект від експорту продукції?
22. Охарактеризуйте основні види операцій, здійснюваних на міжнародних товарних біржах.
23. Перелічіть основні фактори, що стримують розвиток спільного підприємництва в Україні.
24. Назвіть основні центри міжнародної біржової торгівлі.
25. Які тенденції розвитку міжнародної біржової торгівлі?
26. У чому полягають особливості операцій з ф'ючерсними контрактами на товарних біржах.
27. Перелічіть основні види міжнародної інвестиційної діяльності.
28. Як держава стимулює розвиток спільних підприємств з іноземними інвестиціями в Україні?
29. Які цілі переслідує сертифікація продукції?
30. Які тенденції розвитку міжнародних інвестицій?
31. Назвіть особливості біржових товарів.
32. Перелічіть основні форми міжнародного руху капіталу.
33. Які існують проблеми співробітництва закордонних фірм у рамках спільних підприємств?
34. Які основні особливості мають товарообмінні зовнішньоторговельні операції?
35. Як визначити економічний ефект від імпорту продукції?
36. Які функції виконує палата товарної біржі?
37. Назвіть основні розділи міжнародного контракту.
38. Які основні форми розрахунків використовують у зовнішньоекономічній діяльності?
39. Перелічіть базисні умови постачань Інкотермс – 2000.
40. Які основні види цін використовують у міжнародних контрактах?
41. Які особливості транснаціональних ПФГ?

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі: індивідуальних занять,

консультацій, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультаційної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання–відповідь);

групові (розгляд типових прикладів–ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні та групові;

в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу: індивідуальне здавання виконаних робіт.

9. Методики активізації процесу навчання

При викладанні навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачено застосування таких навчальних технологій, як: проблемні лекції; семінари-дискусії; мозкові атаки; кейс-метод; ділові та рольові ігри; презентації; банки візуального супроводження (табл. 5).

Таблиця 5

Використання навчальних технологій для активізації процесу навчання

Методики активізації процесу навчання	Практичне застосування навчальних технологій
Проблемні лекції направлено на розвиток логічного мислення студентів, коло питань теми обмежується двома–трьома ключовими моментами, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздачею студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються	Проблемна лекція з питання: "Критерії конкурентоспроможності машин і устаткування" (за темою 6). Проблемна лекція з питання: "Шляхи підвищення економічної ефективності спільного підприємництва в Україні" (за темою 10)

<p>Мозкові атаки – метод розв’язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію</p>	<p>Мозкова атака щодо визначення основних факторів, що впливають на прямі іноземні інвестиції в Україну (практичне заняття за темою 13). Мозкова атака щодо розробки основних методів управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності (практичне заняття за темою 15)</p>
<p>Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації нових товарів і послуг</p>	<p>Презентація ілюстративного матеріалу лекцій</p>

10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни "Економіка зовнішньоекономічної діяльності" передбачають лекційні, семінарські та практичні заняття, а також самостійну роботу.

Контрольні заходи включають поточний і підсумковий контроль.

Оцінювання студентів здійснюється у відповідності з накопичувальною бально-рейтинговою системою оцінки успішності.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, семінарських та практичних занять і оцінюється сумою набраних балів. Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, тестування, колоквіуму, есе та презентації.

При виставленні балів за поточний контроль, оцінці підлягають: рівень засвоєння теоретичних знань та практичних умінь і навичок з тем, включених до змістових модулів; самостійне опрацювання тем; проведення розрахунків та контрольних робіт; написання есе, презентації.

Модульний контроль проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану

оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля. Модульний контроль проводиться у формі колоквиуму

Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю (не склав змістовий модуль), має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана відповідно встановленому терміну.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку – підсумкова кількість балів з навчальної дисципліни (максимум 100 балів), визначається як сума (проста) балів за результати успішності студента при поточному контролі, включаючи колоквиум.

Бали, отримані за колоквиуми, додаються до балів за поточну успішність. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру. Порядок та критерії оцінювання зазначаються у робочій програмі навчальної дисципліни та технологічній карті (додаток А). Сумарний результат у балах складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – незараховано" заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни

У випадку отримання менше 60 балів, студент обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії у визначений деканом термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів, декан призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймається рішення відповідно чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді деканом факультету пропонується студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно. Повторне вивчення навчальної дисципліни може здійснюватись, як в університеті (разом з студентами заочної форми навчання, дистанційно, отримуючи консультативну допомогу викладачів кафедри) так і в іншому вищому закладі освіти. Декан готує проект наказу про повторне вивчення студентом навчальної дисципліни, встановлює терміни ліквідації академічної заборгованості, залишаючи у контингенті студентів факультету. Академічна заборгованість обов'язково ліквідується до початку навчального року. Якщо студент не ліквідував академічну

заборгованість він не включається до переводного наказу та відраховується з університету.

Лекційний модульний контроль (колоквіум) здійснюється в письмовій формі за відповідними білетами, зміст яких містить питання всіх тем модуля. Таким чином, після вивчення тем 1 – 6 (модуль 1) студенти денної форми навчання виконують завдання 1 поточного модульного контролю. Відповідно, після вивчення тем 6 – 15 (модуль 2), виконується завдання 2. Теоретична частина завдання модульного контролю містить: або теоретичні питання, або тестові завдання закритої та відкритої форм.

Практична частина завдання модульного контролю складається з практичного завдання (ситуації) різного ступеня складності.

Зразок типової структури колоквіуму за змістовним модулем № 1
Тестові завдання (12 тестових завдань стереотипного рівня) – 12 балів

1. Ліцензіар може обговорити в договорі з ліцензіатом:

- а) умови реалізації продукції, виробленої по ліцензії;
- б) заборону перепродажу продукції;
- в) умови використання одержуваного в користування устаткування;
- г) заборону перепродажу ліцензії.

2. Франчайзинг – це угода:

- а) між фірмою та державою, яка припускає надання фірмі права з надання певних послуг;
- б) між двома фірмами, яка припускає надання однією фірмою інший права на використання на певних умовах товарного знаку, технології, ноу-хау;
- в) між двома державами, яка припускає надання однією державою інший права з надання певних послуг;
- г) всі відповіді правильні.

3. Паушальним називається платіж за право користування науково-технічним досягненням, виплачуваний

- а) одноразово;
- б) щорічно;
- в) щокварталу;
- г) щомісяця.

4. Відповідно до стандартів ІСО серії 9000 модель, що відбиває всі види діяльності, які впливають на якість продукції має назву:
- а) кружки якості;
  - б) забезпечення якості
  - в) петля якості;
  - г) розгортання функції якості.
5. Міжнародні торги (тендери) можуть бути:
- а) закритими;
  - б) первинними;
  - в) фінансовими
  - г) прямими;
  - д) публічними.
6. Вищий орган управління спільним підприємством – це:
- а) Директор;
  - б) Кабінет міністрів;
  - в) Правління (рада);
  - г) Генеральний директор.
7. Лізинг – це форма:
- а) торгів;
  - б) кооперування;
  - в) оренди;
  - г) товарообмінної операції.
8. Вимоги до системи менеджменту якості містяться у стандарті:
- а) ІСО 9000;
  - б) ІСО 9004;
  - в) ІСО 1005;
  - г) ІСО 9001.
9. Представництво іноземного засновника спільного підприємства в правлінні
- а) визначається пропорційно внеску в статутний фонд;
  - б) не більше 49 %;
  - в) не більше 51 %;
  - г) не більше 50 %.

10. При проведенні публічних торгів тендерний комітет публікує інформацію
- а) тільки про умови майбутнього торгу;
  - б) про умови майбутнього торгу, про фірму, що виграла, про умови, на яких отримане замовлення;
  - в) тільки про фірму, що виграла;
  - г) тільки про фірму, що програла.
11. Ризики, пов'язані зі здійсненням діяльності спільного підприємства несуть
- а) всі засновники пропорційно внеску в статутний фонд;
  - б) всі засновники в пропорції, визначеною антимонопольним комітетом;
  - в) несе тільки український партнер;
  - г) несе тільки іноземний партнер.
12. У відкритих торгах можуть взяти участь
- а) всі бажаючі фірми;
  - б) запрошені фірми;
  - в) запрошені закордонні й вітчизняні фірми;
  - г) вітчизняні підприємства.

Завдання 1 (2 бали)

На підставі даних табл. 1 перерахувати ціну експортної угоди підприємства, що передбачає кілька варіантів платежів у кредит, до умов платежу готівкою, вибрати найбільш вигідний для підприємства-експортера.

Таблиця 1

Вихідні дані

Показник	Значення показника
Ціна експортованої продукції відповідно до контракту, тис. євро	2950
Річна ставка банківського відсотка, %	18
Річна ставка фірмового кредиту, %	9

Варіанти платежу в кредит:

- 1) платіж здійснюється через 2 роки;
- 2) платіж здійснюється рівними внесками протягом 5 років;

3) платіж готівкою – 40 %, а частина, що залишилася, вноситься рівними частинами протягом трьох років.

Завдання 2 (3 бали)

Мета завдання – виконати розрахунок і аналіз ефективності експорту продукції.

Потрібно визначити економічну доцільність експорту продукції в Німеччину й економічний ефект підприємства при вихідних даних, наведених у табл. 2. Економічний ефект від експорту розрахувати у двох варіантах:

1) як прибуток від експорту;

2) додатковий прибуток у порівнянні з реалізацією продукції на внутрішньому ринку.

Таблиця 2

Вихідні дані

Показник	Значення показника
Кількість продукції, що може бути експортовано, шт.	30 000
Повна собівартість одиниці продукції для реалізації на внутрішньому ринку, грн	409
Додаткові витрати для обробки одиниці експортної продукції, грн	50
Транспортні витрати, страховка й інші витрати, пов'язані з експортом одиниці продукції, євро	35
Зовнішньоторговельна ціна одиниці продукції, євро	170
Ціна одиниці даної продукції на внутрішньому ринку, з урахуванням ПДВ, грн	1350
економія на умовно-постійних витратах у результаті зростання обсягу виробництва, тис. грн	11
На дату контракту Національним банком України встановлений наступний курс: 1 євро	10,8 грн

Розширена шкала підсумкового контролю використовується для виставлення екзаменаційних оцінок, залікових оцінок (усі заліки – диференційовані), захисті звітів з практики, захисті курсових та кваліфікаційних робіт. Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації. У документи про освіту та академічну

документацію для мобільності студентів(додаток до диплому Європейського зразку) негативні оцінки не заносяться, оцінка "достатньо" (54 – 59 балів) замінюється на оцінку "задовільно" (60 балів). Оцінки за розширеною шкалою виставляються на підставі накопичувальної бальної шкали (табл. 6) та оцінки за національною шкалою (табл. 7).

Таблиця 6

Оцінки за розширеною шкалою

Проміжок за накопичувальною бальною шкалою	Оцінка за розширеною шкалою
90 – 100	відмінно
74 – 89	добре
60 – 73	задовільно
54 – 59	достатньо
1 – 53	незадовільно

Таблиця 7

Оцінки за національною шкалою

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	
	екзамен	залік
90 – 100	відмінно	зараховано
82 – 89	добре	
74 – 81		
64 – 73	задовільно	
60 – 63		
35 – 59	незадовільно	не зараховано
1 – 34		

11. Рекомендована література

11.1. Основна

1. Господарський кодекс України (зі змінами та доповненнями) // Голос України. – 2003. – № 49. – С. 15 – 25.
2. Податковий кодекс України (зі змінами та доповненнями) // Голос України. – 2011. – № 13–14, 15–16, 17. – С. 112.
3. Внешнеэкономическая деятельность предприятия : учебник для вузов / под ред. проф. Л. Е. Стровского. – М. : ЮНИТИ, 1999. – 824 с.
4. Временная типовая методика определения экономической эффективности создания и деятельности на территории СССР совместных предприятий. – М. : ТПП СССР, 1988. – 54 с.
5. Гайдучок І. Г. Спільні підприємства / І. Г. Гайдучок. – К. : Техніка, 1989. – 44 с.
6. Голубович А. Д. Экономический анализ деятельности совместных предприятий в машиностроении / А. Д. Голубович, Г. И. Микерин. – М. : Машиностроение, 1989. – 160 с.
7. Гофман Н. Ф. Основы внешнеэкономической деятельности. – М.: Санкт-Петербург, 2001. – 201 с.
8. Захаров С. Н. Эффективность внешнеэкономического комплекса (Методы обоснования и стимулирования) / С. Н. Захаров. – М. : Экономика, 1988. – 248 с.
9. Как купить и как продать товар на бирже. – М. : Бета-Фэйс Лтд, 1991. – 74 с.
10. Международный менеджмент : учебник / под ред. С. Э. Пивоварова. – СПб. : Литер, 2000. – 624 с.
11. Ноздрева Р. Б. Маркетинг: как побеждать на рынке / Р. Б. Ноздрева, А. И. Цыгичко. – М. : Финансы и статистика, 1991. – 304 с.
12. Орлов П. А. Менеджмент качества и сертификация продукции / П. А. Орлов. – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2004. – 304 с.
13. Попов С. Г. Внешнеэкономическая деятельность фирмы. Особенности менеджмента и маркетинга : учебное пособие / С. Г. Попов. – М. : Ось-89, 1997. – 176 с.
14. Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон : Закон України (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради. – 1992. – № 50. – С. 676 .

15. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.91 № 959/ХП-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29. – С. 377.
16. Про інвестиційну діяльність : Закон України (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 47. – С. 1321–1359.
17. Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на території міста Харкова : Закон України (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради. – 2000. – № 32. – С. 259 .
18. Пунин Е. И. Ценообразование в международной торговле: теория и практика формирования цен в условиях научно-технической революции / Е. И. Пунин. – М. : Международные отношения, 1986. – 280 с.
19. Реутов В. Е. Международная инвестиционная деятельность : учебн. пособ. / В. Е. Реутов, А. С. Горда. – Симферополь : Феникс, 2008. – 335 с.
20. Рогожин В. Д. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: навч. посібн. / В. Д. Рогожин, Л. В. Базалієва – Х. : ХНЕУ, 2006. – 194 с.
21. Сазонець І. Л. Основи зовнішньоекономічної діяльності : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / І. Л. Сазонець, Ж. М. Чабаненко, І. Ю. Приварникова. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2007. – 367 с.
22. Синецкий Б. И. Внешнеэкономические операции: организация и техника / Б. И. Синецкий. – М. : Международные отношения, 1989. – 348 с.
23. Томсинов В. А. Внешнеторговые сделки. Практические рекомендации по составлению контрактов / В. А. Томсинов. – М. : ТАНТРА, 1994. – 272 с.
24. Хойер В. Как делать бизнес в Европе / В. Хойер. – М. : Прогресс, 1992. – 320 с.
25. Штумпф Г. Лицензионный договор / Г. Штумпф ; пер. с нем. – М. : Прогресс, 1988. – 244 с.
26. Фомичев В. И. Международная торговля / В. И. Фомичев. – М. : Инфра, 1998. – 286 с.
27. Філіпенко Т. В. Правові основи зовнішньоекономічної діяльності : наук.-практ. посібн. / Т. В. Філіпенко. – Донецьк : ДЮІ ЛДУВС, 2006. – 151 с.

11.2. Додаткова

28. Ващенко В. В. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності / В. В. Ващенко // Фінанси України. – 2000. – № 3. – С. 40–46.
29. Вольне–Руссет Э. Я. Планирование и расчет эффективности приобретения лицензий / Э. Я. Вольне–Руссет. – М. : Экономика, 1973. – 144 с.
30. Всеобщее управление качеством : учебник для вузов / О. П. Глукин, Н. М. Горбунов, А. И. Гуров ; [под ред. О. П. Глудкина]. – М. : Радио и связь, 1999. – 600 с.
31. Дахно И. И. Лицензированная торговля в системе международных экономических отношений / И. И. Дахно, Р. П. Кравец, В. Н. Лахно – К. : Наук. думка, 1987. – 44 с.
32. Имиттгофф. Экспорт: право и практика международной торговли. – М. : Юридическая литература, 1993. – 320 с.
33. Кабушко Т. В. Встречная торговля: прошлое и будущее? (О современной практике и перспективе встречных операций в международной торговле) / Т. В. Кабушко, С. А. Пономарев. – М. : Международные отношения, 1989. – 180 с.
34. Киреев А. Л. Международная экономика / А. Л. Киреев. – М. : Международные отношения, 1997. – 416 с.
35. Левшин Ф. М. Мировые товарные рынки: методология изучения конъюнктуры / Ф. М. Левшин. – М. : Международные отношения, 1978. – 228 с.
36. Левшин Ф. М. Мировые рынки, конъюнктура и цены / Ф. М. Левшин, С. Б. Мухин. – М. : Междунар. отношения, 1987. – 128 с.
37. Методика определения экономической эффективности внешнеэкономических связей СССР. – М. : Госплан СССР, 1980. – 160 с.
38. Методические указания по организации и проведению конкурсного выбора иностранного партнера (международных торгов) при создании на территории СССР совместных предприятий. – М. : ВНИИВС, 1988. – 32 с.
39. Новый механизм внешнеэкономической деятельности и международного сотрудничества / под ред. И. Л. Иванова. – М. : Международные отношения, 1988. – 224 с.
40. Носова О. Прямые иностранные инвестиции в трансформационной экономике Украины / О. Носова // Экономика

41. Масштабей В. Я. Пути повышения конкурентоспособности экспортной продукции (научно-технический аспект) / В. Я. Масштабей, Л. А. Желдкова, Т. П. Кутина. – К. : Наук. думка, 1985. – 98 с.

42. Орлов П. А. Влияние вступления Украины в ВТО на эффективность экспортно-импортной деятельности отечественных машиностроительных предприятий / П. А. Орлов, Е. М. Крамарева // БИЗНЕС ИНФОРМ. – 2004. – № 7–8. – С. 3–9.

43. Орлов П. А. Економічна та соціальна ефективність упровадження систем менеджменту якості на машинобудівних підприємствах / П. А. Орлов // Економіка розвитку. – 2007. – № 3(43). – С. 62–65.

44. Орлов П. А. Оцінка економічної ефективності освоєння випуску нової продукції: теоретичні аспекти. Формування ринкової економіки / П. А. Орлов // Зб. наук. праць Сучасні проблеми теорії і практики маркетингу. – К. : КНЕУ, 2005. – С. 105–113.

45. Рубан В. В. Сучасний стан інвестиційної діяльності в Україні / В. В. Рубан // Сучасні проблеми інвестиційної діяльності в Україні: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 18-19 січня 2013 р.): У 2-х частинах. – К. : ГО "Київський економічний науковий центр", 2013. ч.1. – С. 106–109.

46. Сергеев А. Г. Сертификация : учебное пособие для студентов вузов / А. Г. Сергеев, М. В. Латышев. – М. : Издательская корпорация "Логос", 2000. – 248 с.

47. Смирнов М. А. Народнохозяйственный эффект экспортной деятельности / М. А. Смирнов. – М. : Экономика, 1983. – 128 с.

48. Совместные предприятия в практике международных экономических отношений. – М. : Внешторгиздат, 1989. – 120 с.

49. Современный маркетинг / В. Е. Хруцкий, И. В. Корнеева, Е. Э. Автухова ; [под ред. В. Е. Хруцкого]. – М. : Финансы и статистика, 1991. – 256 с.

50. Типовые методические указания по определению целесообразности патентования советских изобретений за границей и подсчету экономической эффективности патентования / Госкомитет СССР по делам изобретений и открытий. – М. : Госплан СССР, 1979. – 58 с.

51. Ширяев Ю. С. Проблемы государственного регулирования внешнеэкономических связей / Ю. С. Ширяев // План. хоз. – 1989. – № 1. – С. 114–120.

52. Экономика и внешнеэкономические связи СССР. Справочник / под ред. И. Н. Устинова. – М. : Международные отношения, 1989. – 480 с.

Додатки

Додаток А

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА накопичувальних рейтингових балів з навчальної дисципліни

"Економіка зовнішньоекономічної діяльності"

для студентів факультету: **Менеджменту та маркетингу**
напряму підготовки: 8.03050701 "Маркетинг"
_1м_ курсу групи 8.03.19.13.01, 8.03.19.13.02
Лектори: Орлов П.А.
Викладачі: Рубан В.В.

2013/2014 навчальний рік 1__ семестр
Загальний обсяг годин за робочим
навчальним планом: 144
Форма підсумкового контролю: залік

Форми навчання		Навчальні тижні																	Сесія	Σ		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17			20-22	
Загальне учбове навантаження студента, години на тиждень																						
Години аудиторні	Лекції	2		2		2		2		2		2		2		2		2			18	
	Практичні заняття		2		2		2		2		2		2		2		2		2			16
	Лабораторні заняття																					
	Поточні консультації	к	к	к	к	к	к	к	к	к	к	к	к	к	к	к	к	к	к	к		
	Залік																				залік	
Аудиторні години		2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	-	34	
СРС	Вивчення теоретичного матеріалу	4	4	3	4	4	3	4	3	3	4	3	3	4	3	3	4	3			59	
	Виконання практичних завдань	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3		51	
Самостійна робота		7	7	6	7	7	6	7	6	6	7	6	6	7	6	6	7	6			110	
Загальний обсяг годин		9	9	8	9	9	8	9	8	8	9	8	8	9	8	8	9	8			144	
Графік оцінювання, балів на тиждень																						
Методи контролю	Лекції	1		1		1		1		1		1		1		1		1			9	
	Практичні заняття		1		1		1		1		1		1		1		1		1			8
	Лабораторні заняття																					
	Завдання за темами		0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5			8
	Есе								7								7					14

Презентація																	6			6
Поточні КР								7				7					7			21
Колоквіуми						17												17		34
Всього балів на тиждень	1	1,5	1,5	1,5	1,5	18,5	1,5	15,5	1,5	1,5	1,5	8,5	1,5	1,5	1,5	21,5	18,5			
Накопичення балів	1	2,5	4	5,5	7	25,5	27	42,5	44	45,5	47	55,5	57	58,5	60	81,5	100		100	

Рейтинг-план навчальної дисципліни (Система оцінювання рівня сформованості компетентності)

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Форми навчання			ОЦІНКА рівня сформованих компетентностей	
						Форми контролю	Макс. бал
Змістовий модуль 1. Правові, економічні, організаційні аспекти зовнішньоекономічної діяльності підприємства та оцінки її ефективності							25,5
Здатність до розуміння сутності зовнішньоекономічної діяльності та уміти працювати у групі	1, 2	Ауд.	2	Лекція	1. Предмет, методи і задачі навчальної дисципліни 2. Зовнішньоекономічна діяльність України	Робота на лекції Активна участь та захист практичних завдань, презентація груп	2,5
			2	Практичне заняття	Робота в малих групах: Перспективи зовнішньоекономічної діяльності України		
		СРС	14	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	На першому навчальному тижні контроль самостійної роботи не відбувається	
Здатність до аналізу форм міжнародної торгівлі та визначення ціни експортної угоди	3, 4	Ауд.	2	Лекція	3. Основні форми і методи міжнародної торгівлі 4. Міжнародний контракт купівлі-продажу	Робота на лекції Активна участь у виконанні практичних завдань	3
			2	Практичне заняття	Вирішення практичного завдання з перерахунку ціни експортної угоди		
		СРС	13	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		

Продовження додатка А

Здатність до визначення економічного ефекту від імпорту та експорту устаткування	5, 6	Ауд.	2	Лекція	5. Економічна ефективність зовнішньої торгівлі 6. Методи оцінки конкурентоспроможності машин і устаткування	Робота на лекції Активна участь у виконанні практичних завдань, захист завдання	20
			2	Практичне заняття	Вирішення практичного завдання з визначення економічного ефекту від імпорту та експорту устаткування		
		СРС	13	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
РАЗОМ за змістовний модуль 1							25,5
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Основні напрями підвищення конкурентоспроможності вітчизняних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, спільні підприємства з іноземними інвестиціями та міжнародні корпорації							74,5
Здатність до розуміння особливостей впровадження системи управління якістю на основі стандартів ІСО серії 9000	7, 8	Ауд.	2	Лекція	7. Впровадження системи управління якістю на основі стандартів ІСО серії 9000 як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства	Робота на лекції Колоквіум Есе Активна участь у виконанні практичних завдань, презентація груп	17
			2	Практичне заняття	Визначення особливостей впровадження системи управління якістю на основі стандартів ІСО серії 9000		
		СРС	13	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність до розуміння значення сертифікації	9, 10	Ауд.	2	Лекція	8. Сертифікація продукції за міжнародними стандартами	Робота на лекції	3

для підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства			2	Практичне заняття	Робота в малих групах: Значення сертифікації для підвищення конкурентоспроможності продукції	Активна участь у виконанні практичних завдань, захист завдання, презентація груп	
--	--	--	---	--------------------------	--	--	--

Продовження додатка А

44

		СРС	13	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність до визначення ефективності імпорту ліцензії, "ноу-хау" і устаткування	11,12	Ауд.	2	Лекція	9. Міжнародна торгівля послугами та її ефективність 10. Економічні питання створення та діяльності підприємства з іноземними інвестиціями	Робота на лекції	10
			2	Практичне заняття	Вирішення практичного завдання з визначення ефективності імпорту ліцензії, "ноу-хау" і устаткування	Активна участь у виконанні практичних завдань	
		СРС	12	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність до	13, 14	Ауд.	2	Лекція	11. Міжнародні корпорації 12. Транснаціональні промислово-фінансові групи	Робота на лекції Активна участь у виконанні	3

розуміння сутності функціонування ТНК і БНК			2	Практичне заняття	Робота в малих групах: Транснаціональні корпорації (ТНК) і багатонаціональні корпорації (БНК) як форми економічних зв'язків між країнами.	практичних завдань, презентація груп	
			СРС	13	Підготовка до занять		

Продовження додатка А

45

Здатність до розподілення річного прибутку між вітчизняним і іноземним засновниками спільного підприємства (СП)	15, 16	Ауд.	2	Лекція	13. Міжнародна інвестиційна діяльність 14. Вільні економічні зони і спеціальні режими інвестиційної діяльності в Україні	Робота на лекції Есе Активна участь у виконанні практичних завдань	23
			2	Практичне заняття	Вирішення практичного завдання з розподілення річного прибутку між вітчизняним і іноземним засновниками спільного підприємства (СП)		
		СРС	13	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		

Здатність до розуміння сутність страхування зовнішньоекономічної діяльності	17	Ауд.	2	Лекція	15. Страхування в зовнішньоекономічній діяльності	Робота на лекції Колоквіум	18,5
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
		РАЗОМ за змістовний модуль 2					74,5
ВСЬОГО годин			144	Загальна максимальна кількість балів по дисципліні			100

Продовження додатка А

Розподіл балів за формами та методами навчання

46	Теми змістовного модулю	лекції + практичні	есе	завдання за темами	презентація	поточні КР	КОЛОКВІУМ	Σ
ЗМ 1	1. Предмет, методи і задачі навчальної дисципліни	1					17	25,5
	2. Зовнішньоекономічна діяльність України	1		0,5				
	3. Основні форми і методи міжнародної торгівлі	1		0,5				
	4. Міжнародний контракт купівлі-продажу	1		0,5				
	5. Економічна ефективність	1		0,5				

	зовнішньої торгівлі							
	6. Методи оцінки конкурентоспроможності машин і устаткування	1		0,5				
ЗМ 2	7. Впровадження системи управління якістю на основі стандартів ISO серії 9000 як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства	2	7	1		7	17	74,5

Продовження додатка А

47

	8. Сертифікація продукції за міжнародними стандартами	2		1				
	9. Міжнародна торгівля послугами та її ефективність	1		0,5				
	10. Економічні питання створення та діяльності підприємства з іноземними інвестиціями	1		0,5		7		
	11. Міжнародні корпорації	1		0,5				
	12. Транснаціональні	1		0,5				

	промислово-фінансові групи							
	13. Міжнародна інвестиційна діяльність	1		0,5				
	14. Вільні економічні зони і спеціальні режими інвестиційної діяльності в Україні	1	7	0,5	6			
	15. Страхування в зовнішньоекономічній діяльності	1		0,5		7		
	Σ	17	14	8	6	21	34	100

Закінчення додатка А

Максимальний бал на тиждень

Теми змістовного модулю		лекції + практичні	есе	завдання за темами	презентація	поточні КР	КОЛОКВІУМ	Разом
ЗМ 1	Тема 1, 2	1 тиждень	1					1
		2 тиждень	1		0,5			1,5
	Тема 3, 4	3 тиждень	1		0,5			1,5
		4 тиждень	1		0,5			1,5
	Тема 5, 6	5 тиждень	1		0,5			1,5
		6 тиждень	1		0,5			17
ЗМ 2	Тема 7	7 тиждень	1		0,5		7	8,5

		8 тиждень	1	7	0,5				8,5
	Тема 8	9 тиждень	1		0,5				1,5
		10 тиждень	1		0,5				1,5
	Тема 9, 10	11 тиждень	1		0,5				1,5
		12 тиждень	1		0,5		7		8,5
	Тема 11, 12	13 тиждень	1		0,5				1,5
		14 тиждень	1		0,5				1,5
	Тема 13,14	15 тиждень	1		0,5				1,5
		16 тиждень	1	7	0,5	6	7		21,5
	Тема 15	17 тиждень	1		0,5			17	18,5
Разом			17	14	8	6	21	34	100

Зміст

Вступ	3
1. Кваліфікаційні вимоги до студентів	4
2. Тематичний план навчальної дисципліни	6
3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами	7
4. Плани лекцій	13
5. Плани семінарських (практичних) занять	19
6. Самостійна робота студентів	25
7. Контрольні запитання для самодіагностики	27
8. Індивідуально-консультативна робота	29
9. Методики активізації процесу навчання	29
10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів	30
11. Рекомендована література	37
Додатки	41

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ЕКОНОМІКА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ"**

**для студентів спеціальності
8.03050701 "Маркетинг"
усіх форм навчання**

Укладачі: **Орлов Петро Аркадійович**
Рубан В'ячеслав Валерійович

Відповідальний за випуск **Орлов П. А.**

Редактор **Бутенко В. О.**

Коректор **Бутенко В. О.**

План 2014 р. Поз. № 97 ЕВ. Обсяг 50 стор.

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а
*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*

